

AS ORIXES DO “TIRO DE PICHÓN” NA TOXA

Por: Francisco Meis

Falar do “ tiro de pichón ” no Grove é, nos días de hoxe, mesturar pensamentos encontrados, xente a favor e outra tanta que amosa o seu rexeitamento. Este artigo non quere poñerse dun lado ou doutro soamente amosar o certame como un evento xa histórico no municipio que ten a súa orixe nos albores do século XX. E isto é así por que o “ tiro de pichón ” na Toxa, como certame deportivo, ten unha antigüidade de como mínimo 95 anos.

Durante varios anos ao longo da década dos anos dez veuse desenvolvendo o campionato de maneira alterna, así temos referencias nos anos 1912, 1913, 1914, 1916, 1919, 1920... e desta maneira non sempre na mesma situación. Sabemos, por exemplo, sobre os anos 1914 ou 1916 o lugar onde se desenvolveu podémolo situar, seguramente sorprendente para os cidadáns do Grove, preto da punta Cabreira. Concretamente se estiveramos na praia mirando ao mar e por tanto tendo ao Grove enfronte, os participantes estarían xusto a esquerda da praia da Mourisca, nunha explanada hoxe asolagada de toxos e silvas.

a terceira, o “ *Gran Campeonato de la Toja* ” era a máis variada e rica en premios, e onde, segundo en cal se participase, os concorrentes debían aboar unha cota de inscrición que oscilaba entre as 20 e 40 pesetas.

Aquel acontecemento de carácter especial daba os seus primeiros pasos na illa e fixo que se achegaran máis de 300 persoas procedentes de distintos puntos da nosa xeografía: Vigo, Pontevedra, Vilagarcía, Santiago... Dada a grande afluencia de comensais os servizos de catering do Gran Hotel tiveron que traballar arreo para servir non menos de catrocentos almorzos. Debeu ser sorprendente ver o número de automóbiles que invadiron a illa, tendo en conta o escaso do seu número naquela época, e que naquel día non baixaron de cincuenta. Vehículos que foron pasando pola vella ponte xa reformada varias veces dende a súa inauguración, no ano 1910, ata os nosos días..

Se pensamos no certame hoxe, calculamos que o número de pombiños que move este acontecemento son varios miles, porén naquel nacente evento chegaron un “exiguo” número de 700 procedentes de Estremadura. Unha xestión que desenvolveu o que foi o primeiro xerente que tivo a S.A da Toxa, o farmacéutico asturiano Don Fernando Fernández Porrero, home dunha indubidable capacidade de mandato que dirixiu durante catorce anos o complexo balneario.

Neste segundo ano da década dos dez o Faro de Vigo relatábanos que “ *o campo de tiro de pichón, estaba moi ben disposto, e todos os palcos ocupados por distinguidas señoras e fermosas señoritas das tres poboacións antes mencionadas, así como tamén da colonia que estaba no balneario* ”.

As tres e media comezou a sesión co sorteo para a orde que terían que gardar os tiradores na primeira “poule” a seis paxaros. Entre outros estaba o fillo do marqués, Raimundo Riestra, o vigués Manuel González Fresco, Ramón Sanjurjo, Francisco Yañez, Fernando Bárcena, Eduardo Gasset, o marqués de Acapulco, Juan Tapias... tirador, este último, que sería o gañador da primeira “poule” con 200 pesetas e o 40 % das inscricións. O segundo sería para o Marqués de Acapulco que sería recompensado

Xornada de tiro ao pombiño preto da Mourisca

Por tanto aló polo 1912 celebrouse, posiblemente, o primeiro campionato. Xa a últimos de agosto daquel ano anunciábase como un acontecemento de proxección internacional que se viría a celebrar o un 1 de setembro e promovido, como non podía ser de outra maneira, pola S.A da Toxa. Nos tres días que durou a iniciativa participaron os máis notables tiradores de Galicia en “tres poules” das cales

co 25 % das inscricións e o terceiro, cun obxecto de arte, para un dos máis asiduos e mellores escopetas do “ tiro de pichón ”: Manuel González Fresco.

Tamén nesta competición había unha “ poule ” adicada exclusivamente para “ señoras e señoritas ” que quedou deserta. O punto final púxose coa seguinte terceira “ poule ”: *O Gran Campeonato de La Toja*. Juan Tapias volveu acadar o primeiro premio que consistiu en 1000 pesetas e unha copa de prata, do por aquel entón, amo e señor de toda a provincia de Pontevedra, o Marqués de Riestra.

O segundo foi para o tirador de Vigo, Manuel González Fresco que dende unha distancia de 27 metros matou a 20 paxaros errando soamente dous.

Un feito curioso daquel primeiro certame foi, unha vez rematada aquela xornada, a poxa das escopetas chegando a obterse coa súa venda máis de 1000 pesetas. Non todas se cotizaron igual xa que as que alcanzaron maiores prezos foron as de González Fresco mercada por 280 pesetas e a do marqués de Vilanova i la Geltrú que chegou ás 120.

Ocorreu naquel campionato algo que deu na súa recta final, un novo xiro. Como xa dixemos antes a “ poule para señoras e señoritas ” quedou deserta. Porén, cando remata o certame “ varias señoritas da colonia veraniega deciden facer algúns exercicios de tiro ao pichón ”. Isto da pé para que se formalice a “ poule ” e se faga diso todo un acontecemento. Participaron naquela tarde de setembro, un grupo de rapazas habituais nas tardes de verán da toxa, Camila e Margarita Calleja, Rosita Coll e Rosa de Federico. Camila Calleja será a que, matando tres dos catro pombiños, levará o primeiro premio, mentres que Rosita Coll que deixou escapar dous, será a segunda nomeada. Tal foi o entusiasmo levantado na colonia pola celebración da tirada para mulleres que se lles fixo un acto cargado de solemnidade para a entrega de premios.

2ª PARTE.

O lugar elixido para o evento foi “ adornado con profusión de flores ”, soou música e incluso se oíu e se veu dende o Grove foguetes que festexaban a iniciativa que colleran as mulleres. Baixo este halo protector de masculinidade o Gran Duque do Berbés decide escribir para a ocasión un himno. O realmente importante é que a música compona un bañista que se encontraba naquel momento no Hotel, un personaxe por outro lado asiduo as augas de Louxo; o mestre José Tragó. Este home condiscípulo de Isaac Albéniz foi mestre

de varios dos máis grandes compositores españois: Manuel de Falla, Enrique Granados, Joaquín Turina... A mágoa é que o orixinal daquela música perdeuse no tempo e soamente nos queda o himno impreso nas follas do periódico.

As estrofas daquela melodía foron cantadas por un dos personaxes, que soamente as persoas máis vellas do Grove recordarán entre néboas. Un home que durante décadas foi unha institución no Gran Hotel e que foi considerado como o relacións públicas do mesmo: o barítono Mercadillo. Home aberto e de fácil sorriso que naquel acto festivo cantaba as estrofas mentres, ao unísono, todos os bañistas presentes facían o coro.

HIMNO

*La era del tiro
expléndida empieza
cantemos un himno
a Camila Calleja,
que en lides gallardas
destreza probó
y en fiera arrogancia,
el triunfo alcanzó*

CORO

*Cantemos, cantemos
con bélico són;
cantemos al mirlo
y al dulce pichón.*

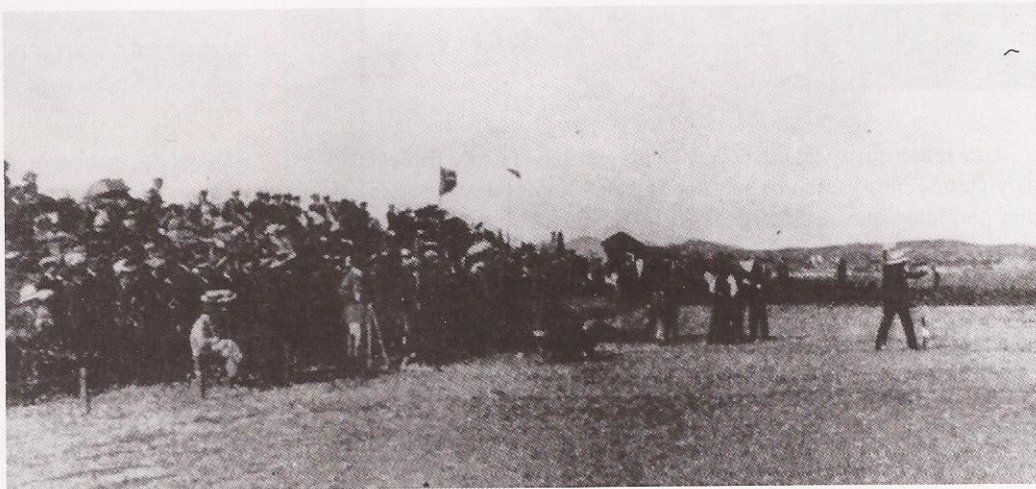
Se aquel 1912 non foi o primeiro paso, que posiblemente si (*la era del tiro-espléndida empieza*), si debeu ser uns dos primeiros. Ao ano seguinte volveuse a repetir o fenómeno social pero con unha excepción, a xente do Grove tamén quixo “ participar ” activamente e tal foi o seu entusiasmo que a Garda Civil interveu avisada posiblemente polo xerente.

Durante o mes de xuño de 1913 hospédanse no Gran Hotel un gran número de persoas entre as que figuraban banqueiros, aristócratas, militares... Facía uns días que viñeran a illa uns afeccionados de Vigo, posiblemente membros do Sporting Clube que xa tiveran o seu primeiro certame en 1911, para elixir o terreo no que tería lugar o emprazamento do “ tiro de pichón ”. A radicación do lugar, posiblemente igual que no ano anterior, foi diante do que hoxe é a entrada o Gran Hotel-Hesperia e que daquela era o edificio Comedor-casino. Teríamos que pensar que onde hoxe se encontra o

enorme eucalipto e a pequena piscina do xardín existiu, polo menos neste ano, o emprazamento para o campionato. As obras levaron a explanación do campo, a construción dun elegante pavillón-restaurant e unhas tribunas. Toda unha serie de melloras que contaban telas preparadas para a primeira quincena de Xullo e así poder comezar todos os domingos unha tirada ata a segunda quincena de Agosto, mes no que se disputaría a "Gran Copa de La Toja". Por outra parte, toda unha declaración de boas intencións, pois xusto o catro de xullo xente do Grove decide anticiparse o certame e "participar" no "tiro o pichón". Un grupo de mulleres, "trasládronse ao punto no que a empresa anónima construíu a explanación feita no terreo". Isto foi un dos tantos acontecementos que se viñan repetindo dende había anos motivado polo aproveitamento do monte e as continuas liortas que enfrontaban aos veciños do municipio coa sociedade anónima. A garda civil interveu aquela vez e non tiveron máis remedio que marchar, non sen antes, desfacer todo o que puideron. A pesar dos contratempos celebrouse o evento a tempo e dado o éxito acadado no ano anterior o número de premios aumenta e de forma semellante o prezo das inscricións.

Para aquela volta o Marqués de Riestra foi capaz de convencer a un dos seus mellores amigos, o ex-ministro de Facenda e tamén de Gobernación, Augusto González Besada, para que asistise. Será el quen estea naquela tirada de 1913 e quen doe unha das copas na que figurará o seu nome. Pero non remataban aquí as amizades do marqués senón que dando nome a outro dos premios estaría Gabino Bugallal, aquel que fora ministro de instrución pública baixo a presidencia de Raimundo Fernández Villaverde e que sería no mes de outubro daquel mesmo ano, ministro de Facenda co presidente Eduardo Dato.

Foi tanta a asistencia que se serviron 600 xantares e, se o ano anterior estiveran cincuenta automóviles, neste chegaron

aos cen. Cearon no Gran Hotel un menú variado que hoxe reproducimos para rememorar o que se comía por aquel entón non Gran Hotel:

Entremeses variados
Paella a la Valenciana
Langosta Salsa Tártara
Ternera a lo Marengo
Roast-beef
Patatas chip
Jamón en dulce
Mantecado de Vainilla
Patelería
Frutas y Queso

Durante aquel xantar, mentres a xente falaba da súa vida cotiá e os políticos lla arranaxaban, soaba un cuarteto de luxo integrado por profesores da Orquesta Sinfónica de Madrid. Ese ano estaba formando parte das comidas musicais do Gran Hotel, Rafael Mirecki, un rapaz de apenas quince anos que xa era profesor no conservatorio. Non nos debería sorprenden por outra parte, xa que o seu pai foi mestre dun dos máis grandes violonchelistas de todos os tempos: Pablo Casals.

Embarcaciones
Motores marinos
Mantenimiento
Invernaje y guardería
Accesorios
Servicio técnico

Avda. de Orense, 50 - Teléf.: 986 883 931- Fax: 986 880 095 - 36900 MARÍN (Pontevedra)

MARINER FORCE QUICKSILVER merCruiser YANMAR